

ÖNSÖZ

2006'dan beri Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Tarihi mensuplarınca hukuk tarihi alanında çıkarılmasına karar verilen ve yayın kurulunda M. Akif Aydın, Fethi Gedikli, Mehmet Akman, Ekrem Buğra Ekinci, Mustafa Şentop, Macit Kenanoğlu ve Mürteza Bedir'in yer aldığı *Türk Hukuk Tarihi Araştırmaları* dergisi, 13. sayıdan itibaren İstanbul Üniversitesi Sadri Maksudi Arsal Hukuk Tarihi Uygulama ve Araştırma Merkezinin süreli yayını olarak hayatını sürdürecektir.

Sadri Maksudi Arsal Hukuk Tarihi Uygulama ve Araştırma Merkezi 8 Aralık 2014 tarihinde yönetmeliğinin Resmi Gazetede yayımlanmasıyla çalışmalarına başlamış ve bugüne kadar adını taşıdığı Sadri Maksudi Arsal'a bir Armağan çıkarmış, iki de Türk Hukuk Tarihi Kongresi düzenlemiştir. Merkezin faaliyet alanlarının bazısı, yönetmeliğinin 6. maddesine göre “a) Hukuk kurum ve kavramlarını tarihsel bağlamında sosyal bilimler yönünden incelemek. b) Hukuk politikalarının inşasında tarihsel malzeme ile modern ihtiyaçların bağını kurmak, uygulama sahasında elverişli bir birikimin ortaya çıkarılması konusunda çaba sarfetmek. c) Umumi Hukuk Tarihi, Türk Hukuk Tarihi, İslam Hukuku, Roma Hukuku, Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi, Kanonistik ve diğer ilgili bilim dallarının geliştirilmesi bakımından gerekli arşiv belgelerini toplamak ve sergilemek. (...) d) Ulusal ve uluslararası alanda seminer, konferans, kollokyum ve benzeri toplantılar düzenlemek ve bunlara katılmak. (...) g) Amacı ile ilgili gerekli gördüğü diğer her türlü etkinlik, araştırma ve yayınları yapmak.”tır.

Türkiyede hukuk tarihi bir disiplin olarak Osmanlı İmparatorluğu devrinde, 20. asrın başından beri Hukuk Fakültesi müfredatında kendisine yer bulmuştur. Seydişehirli Mahmud Esad Efendi bu dersi okutmuş ve bir de kitap yayımlamıştır. Cumhuriyet devrinde ise Sadri Maksudi Arsal Türk Hukuk Tarihi disiplininin kurucusu olmuştur. Hukuk tarihi dergisi çıkarmak şerefi ise Fuad Köprülü'ye nasip olmuştur. Köprülü, 1931 ve 1938'de İstanbulda *Türk Hukuk ve İktisat Tarihi Mecmuasını* iki sayı, 1944'te Ankarada Türk Hukuk Kurumunun başkanı Refik Şevket İnce'nin desteğiyle teşkil edilen Türk Hukuk Tarihi Enstitüsü bünyesinde *Türk Hukuk Tarihi Dergisini* yalnız bir sayı çıkarabilmiştir. Bu sonuncunun önsözünde Avrupa tarihçiliğindeki tek yönlü ve çözümleneci tarih usulünden

çok yönlü ve terkipçi bir anlayışa gidildiğini, toplumsal hayatın çeşitli görünüşlerini tek tek izah yerine bir bütünün parçası olarak ve onunla ilişkisini kurarak anlamaya ve anlatmaya çalıştıklarını, bu çerçevede hukuk ve iktisat tarihi araştırmalarının olup biteni anlatmak bakımından önemine değinip şöyle yazmıştı:

“Memleketimizde tarih anlayışının çok geri ve iptidâî bir halde bulunduğunu, en ileri sayılan tarih araştırmacılarımızın bile henüz hikâyeci tarih çerçevesinden çıkamadıklarını, ve işte bu sebeple milli tarihimizin bugüne kadar hemen hemen meçhul kaldığını umumiyetle biliyoruz. Tarihi yalnız kronolojiden, biyografiden, askerî ve diplomatik hadiselerin hikâyesinden ibaret gören bu dar ve iptidâî anlayışı değiştirmek, hukukî ve iktisadî hadiselerin, daha geniş bir tabir ile içtimaî hayattaki bütün tezahürlerinin tarihî araştırmalar için birinci planda bir mevzu olduğunu göstermek maksadıyla, 1931’de Türk Hukuk ve İktisat Tarihi Mecmuası adıyla bir mecmua çıkarmağa başladım.”

Türk Hukuk Tarihi Araştırmaları ise 2006’da yayına başlarken şöyle demişti:

“Hukuk tarihçiliği üniversitenin 80’li yılların başında geçirdiği köklü değişikliklerden sonra bir taraftan Hukuk Fakültelerinde, diğer taraftan da İlahiyat Fakülteleri ve Edebiyat, Fen-Edebiyat Fakültelerinin tarih bölümlerinde kendine daha müsait bir yer bulabilmiştir. Bu sayede son zamanlarda bu sahada yapılan çalışmalar önemli bir ivme kazanmıştır. Bu çalışmalar içinde makaleler önemli bir yer tutmaktadır. Bunların bir kısmı fakültelerin çıkardığı ilmi dergilerde yayımlanmıştır. Ancak fakülte dergilerinin kamunun genel yavaşlığından nasibini alarak düzenli çıkmaması özel şahıs ve kurumları bu alana yöneltmiştir. Bu durum genel konulu ilmi dergilerin yanı sıra özel uzmanlık alanlarına yönelik dergilerin çıkması sonucunu da beraberinde getirmiştir. Bu genel eğilimin ilhamıyla biz, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Tarihi mensupları olarak bu alanda bir dergi çıkarmaya karar verdik. İşte elinizdeki dergi bu kararın sonucudur. Dergimiz münhasıran hukuk tarihi araştırmalarına yer vereceğinden araştırmacılar bu alandaki çalışmalarını daha kolaylıkla izleme imkânı bulacaklardır. Öte yandan bu yayınlı Fuat Köprülü’nün yarım bırakmak zorunda kaldığı bir hizmeti de sürdürmüş olacağız.”

Hukuk tarihi, hukukun kurallarının, müesseselerinin tarih içinde geçirdiği değişimleri tespit etmeye çalıştığı için hukukun devingen bir kurum olduğunu da ortaya koyar; böylece hukukçuların hukuk kavrayışı daha sağlıklı olur. Hukuku bugüne ve yarına daha iyi cevap verir bir yapıya kavuşturmak için hukuk tarihinin ortaya koyduğu incelemelerden istifade edilebilir. Bu, hukukun yaşama ve sorun çözme kabiliyetini artırır ve adaletin tesisinde de olumlu bir pay sahibi olur.

Ümidimiz *Türk Hukuk Tarihi Araştırmaları*ın alanının önde gelen bir temsilcisi olmayı başarmasıdır. Dergiye yazı gönderenler, makaleler için hakemlik yapanlar, editörlük edenler, maddi manevi destek verenler böyle büyük bir ülküye katkıda bulunmuş olacaklardır.

Hukuk tarihi, İstanbul Üniversitesinde doğmuştur. Sonraki gelişmesine Ankarada devam etmiş olsa da bugün yeniden İstanbul Hukuk Fakültesinde hukuk tarihi araştırmalarının gelişmesine uygun bir ortam mevcuttur. İstanbul, tarih boyunca Roma hukuku külliyatı *Corpus Iuris Civilisin*, İslam hukuku külliyatı *Mecellenin*, böylece iki ayrı hukuk sisteminin tedvin edildiği yegâne hukuk merkezidir. Osmanlı devletinin başkenti olarak da İstanbul, asırlarca insanları barış içinde yaşatan ve adaletle idare eden bir hukuk sisteminin kalbi idi.

Düzenlediği kongrelerle, adını taşıdığı şahsa ithafen yayınladığı armağan kitapla, kendisinden umulanı yapabileceğini gösteren Sadri Maksudi Arsal Hukuk Tarihi Uygulama ve Araştırma Merkezi, bu dergiyle yoluna kararlılıkla devam edecektir. Dergiyi çıkaranlar heyecanlıdır, azimlidir. Dergi, yayın hayatında eleştiriye, tavsiyeye, katkıya, tartışmaya açık olacaktır. Süreç içinde dergi, ilgilileri dinleyecek, onlardan yararlanmaya çalışacak, bir okul olmak, bir gelenek oluşturmak amacıyla yoluna devam edecektir. Köprülü'nün şikayet ettiği ilgisizliğin geride kaldığı umulmaktadır.

Niçin iki yüz elli yıldır devam edegelen bir dergimiz yok? Bu derginin iki yüz ellinci ve daha nice yaşını kutlaması dileklerimizle...

Prof. Dr. Fethi GEDİKLİ
İstanbul Üniversitesi Sadri Maksudi Arsal Hukuk Tarihi
Uygulama ve Araştırma Merkezi müdürü